

Ekonomi. Varselvågen fortsätter

Svenska företag har planer på att säga upp ännu fler

Fler företag planerar att skära ned genom att säga upp personal

Procent av företagen som svarat
Källa: Axholmen och Linköpings universitet
Grafik: Maria Westholm

Effektivisera personal
80%

Säga upp personal
20%

2012

Effektivisera personal
73%

Säga upp personal
27%

2013

Nära vart fjärde företag har satt personalminskningar högst upp på listan över åtgärder som ska sänka kostnaderna 2013 visar en ny undersökning från IVA, som DN tagit del av. Samtidigt ökar pressen på de anställda som får behålla jobben.

Thorbjörn Spängs
thorbjorn.spangs@dn.se

● Höstens stora varselvåg kommer inte att avta. Tvärtom uppger företagsledningarna att de behöver skära än mer i kostnaderna under 2013 och då framför allt på personalsidan. Orsaken ligger i att företagen ser fortsatt dystert på utvecklingen i Europa och Sverige. Nästan 60 procent av företagen räknar med att ekonomin blir sämre i år.

Enligt en ny undersökning som presenteras i dag rustar sig svenska företagsledare därför för nya stora besparingspaket.

Undersökningen bygger på ett tvärsnitt av det svenska näringslivet. 131 vd:ar för lika många företag – där fler än hälften utgjorts av energi-, råvaru- och tillverkningsindustrier, handel- och transportföretag – har svarat på en enkät som kompletterats med intervjuer. Studien görs för tredje året av strategi- och konsultföretaget Axholmen i samarbete med IVA och Linköpings universitet.

Även storleksmässigt representerar företagen ett brett spektrum, hälften har en omsättning under en miljard och hälften över en miljard, varav 15 procent hade en omsättning över fem miljarder.

Mer än vart fjärde företag planerar att dra ner på bemanningen för att klara kraven på lönsamhet. Det är en drygt 30-procentig ökning jämfört med en motsvarande undersökning gjord 2012.

Enligt Arbetsförmedlingen varslades 71 000 personer under krisåret 2012. Enligt Jakob Holm, vd för konsultföretaget Axholmen pekar det mot samma höga tal även i år.

– Av svaren från företagen att döma handlar det om 70 000 nya varsel, kanske rent av lite fler, konstaterar han.

Lars Calmfors, professor vid Stockholms universitet ger stöd åt detta.

– Allt hänger givetvis på konjunkturutvecklingen men jag kan mycket väl föreställa mig att vi når samma nivåer i år, säger han.

Lars Calmfors pekar på att varselen var något färre i december men att det är för tidigt att säga om det är ett trenderbrott.

Sju av tio företag uppger att de dessutom räknar med att kunna "effektivisera" den personal som blir kvar. Det innebär framför allt att färre anställda ska göra mer enligt de svar som lämnats i undersökningen. Därmed följer företagsledningarna den väg de slog in på

Fakta. Enkäten

Så här fördelar sig de 131 deltagande företagen:

- Energi- och råvaruföretag 15 procent
- Tillverkningsindustri 23 procent
- Parti- och detaljhandel 16 procent
- IT, telekom, media 8 procent
- Logistik och transport 7 procent
- Finans, försäkring och fastigheter 9 procent
- Andra branscher 8 procent
- Ej angivet bransch 15 procent.

Enkätundersökningen gjordes mellan 23 oktober och 6 november 2012

redan i fjol då konjunkturen börja vika.

– Det betyder att företagen måste börja prioritera i sin verksamhet. Det kommer inte att gå att göra allt. En risk som annars följer på detta är att de anställda drabbas av utmattning. Det är också något företagen måste väga in i sina beslut, säger Jakob Holm.

Hur företagsledningarna tänker på den punkten framgår dock inte av undersökningen. Enligt Jakob Holm är det en fråga som de behöver "gräva djupare i" i framtida undersökningar.

Trots fortsatt dystra omvärldsutsikter visar nästan samtliga chefer en näst intill obotlig optimism på att lyckas i att upprätthålla lönsamheten i företagen. Jakob Holm konstaterar att det finns en risk att företagen övervärderar sin förmåga när världsekonomin är svag.

– Det är en allvarlig situation. Det är viktigt att företagen behåller sin innovativa förmåga samtidigt som de försöker satsa på säkra kort.

Företagschefernas strategi verkar vara att sitta still i båten och i stället försöka mjölka ut det mesta möjliga av redan ingångna affärer. Fler företag strävar också efter att frigöra kapital som ligger bundet i företagen. Åtta av tio företag planerar därför att sälja ut tillgångar under året.

Nio av tio utgår ifrån att deras företags lönsamhet ökar trots att efterfrågan viker. Mer än vart annat företag, 56 procent, uppger att de prioriterar personalminskningar om de behöver nå de satta lönsamhets- och tillväxtmålen.

Risken är att företag som borde satsa sparar i stället

Med ännu fler varsel i faggorna är risken stor att sparivern sprider sig till företag som i själva verket behöver satsa framåt och har resurser för det. Långsiktigt är det förödande för innovationer och jobbtillväxt.

När IVA sent i höstas lät göra undersökningen som tyder på fortsatta personalbantningar var det mitt i en varselvåg. Företag inom bygg, stål, skog, telekom med flera offentlig-

Analys
Pia Gripenberg
Börskrönikör

gjorde planer där många tusen skulle sägas upp.

De som svarade, och själva inte planerat neddragningar, var rimligen påverkade av omvärlden: "Tänker andra säga upp

anställda kanske vi också måste göra det".

Nu sitter alla dessa företagare och summerar förra årets verksamhet och inledningen på 2013. De vet ifall efterfrågan sjunker för att kund X avbeställt en bokad order eller kund Y vill pruta på en tjänst och liknande.

Hittills har sådan information bland annat gjort att det strävsamma medicinteknikföretaget Getinge oväntat flaggat för sämre vinst än väntat och att verkstadsjätten SKF ska göra sig av med ytterligare 2500 anställda.

Faran är nu stor att företagen blir alltför försiktiga. För många små och medelstora företag som har svårt att få lån av bankerna är det förstärkt. För många av de större företagen, som efter några goda år sitter på välfyllda kassakistor, är en sådan trend i stället djupt oroande.

Att bara investera i gamla beprövade produkter och tjänster, och dra ner på osäkra nysatsningar, kan vara förödande långsiktigt. Sverige behöver inte fler varianter av Facit, tillverkaren av kontorsmaskiner som blev utkonkurrerad

av miniräknaren. Det är viktigt att hålla uppe innovationskraften – och den kostar.

I andra vågskålen för beslutsfattarna ligger det mer positiva att börsen stadigt gått upp de senaste månaderna.

Det tyder på att placerarna räknar med bättre tider, som att konjunkturen förhoppningsvis vänder upp efter sommaren. Då har de företag som har behållit sina anställda ett försprång framför dem som har sagt upp.

pia.gripenberg@dn.se